

УДК 37.017:351.851(09)

DOI:https://doi.org/10.54662/veresen.1.2026.04

Микола Букач,
ORCID iD 0000-0001-9778-2894
доктор педагогічних наук, професор
nbukach@gmail.com

Наталія Клименюк,
ORCID iD 0000-0001-8442-8466
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри педагогіки, психології
та менеджменту освіти
Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
вул. Адміральська, 4-а, 54001, м. Миколаїв, Україна
nataliia.klymeniuk@toipro.mk.ua

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ЯК ОСНОВА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ: ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ТА ДЕРЖАВНИХ ПРІОРИТЕТІВ ЦІННІСНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ

У науковій статті здійснено історичний аналіз мети та завдань освітньої політики як концептуальної основи державного впливу на розвиток дитини. Проаналізовано нормативно-правові документи, освітні концепції та наукові праці різних періодів, що відображають еволюцію державних пріоритетів у сфері освіти і виховання. Сформульовано ключові тенденції зміни цілей і завдань означеної політики залежно від соціально-політичного контексту. Актуалізовано проблему осмислення дитини як ціннісного орієнтира державної освітньої стратегії. Уперше визначено логіку наступності та трансформації освітніх цілей у контексті впливу держави на формування особистості дитини. Особливу увагу приділено виявленню домінуючих тенденцій, ціннісних орієнтирів і механізмів реалізації освітньої політики, спрямованих на формування особистості дитини. Використання результатів аналітичного дослідження дає змогу прогнозувати подальші вектори розвитку розглядуваної політики з урахуванням сучасних викликів і потреб.

Ключові слова: *мета та завдання освітньої політики; Нова українська школа; розвиток особистості, ціннісне виховання.*

© Букач М. М., Клименюк Н. В., 2026

Постановка проблеми. В умовах сучасних викликів та післявоєнного відновлення і як наслідок – глибинних суспільних трансформацій особливої актуальності набуває переосмислення освітньої політики як ключового механізму впливу держави на соціалізаційний процес. Навчання і виховання в усі історичні періоди виступали не лише інструментом передачі знань, а й

потужним засобом реалізації ідеологічних, соціокультурних та ціннісних орієнтирів суспільства. Саме через формулювання мети та завдань освіти держава визначає стратегічні пріоритети розвитку майбутнього громадянина, окреслює його бажану модель та задає напрями виховного впливу. У цьому контексті звернення до історичного аналізу освітньої політики дає змогу ви-

явити сталі та змінні тенденції, закономірності формування її цілей, а також критично осмислити наслідки державних рішень щодо суспільної ідеології дитинства.

Особливої значущості набуває проблема співвідношення задекларованих освітніх цілей і реальних практик їх реалізації, а також трансформації уявлень про учня – від об'єкта впливу до активного суб'єкта навчального процесу. Аналіз історичного досвіду надає можливість не лише уникнути повторення помилок минулого, а й актуалізувати гуманістичні та дитиноцентровані підходи як основу сучасної стратегії розвитку галузі. У світлі євроінтеграційних процесів, реформування цієї системи та переосмислення її ціннісних засад проблема визначення її мети й завдань набуває не лише наукового, а й стратегічного значення. Саме тому дослідження історичних пріоритетів державного впливу на покоління, що зростає, є необхідною умовою для прогнозування подальших векторів розвитку освітньої політики та формування цілісної, відповідальної й орієнтованої на майбутнє галузевої стратегії.

Водночас у науковому дискурсі зберігається низка суперечностей між необхідністю формування сучасної освітньої політики, зорієнтованої на гуманістичні та дитиноцентровані цінності, і збереженням у теоретичних та практичних підходах окремих елементів традиційних, нормативно-орієнтованих моделей державного впливу на розвиток особистості; потребою науково обґрунтованого прогнозування подальших векторів розвитку суспільства та недостатнім урахуванням результатів історичного аналізу еволюції мети й завдань виховання у формуванні стратегічних рішень; декларуванням у сучасних державних документах пріоритету дитини як суб'єкта навчально-виховного процесу та пошуком оптимальних шляхів реалізації цього положення в освітній політиці. Зазначені розбіжності потребують глибшого теоретичного осмислення та практичної конкретизації.

Мета статті полягає в аналізі еволю-

ції мети та завдань освітньої політики як підґрунтя державного впливу на розвиток інституту дитинства, на основі якого окреслено стратегічні пріоритети сучасної системи освіти.

Відповідно до мети поставлено такі **завдання**:

- проаналізувати підходи до формулювання мети та завдань освітньої політики в різні історичні періоди, виявивши ключові тенденції та пріоритети державного впливу на розвиток дитини;
- дослідити мету навчально-виховної системи на різних етапах історичного розвитку;
- сформулювати положення щодо подальшого розвитку освітньої галузі з урахуванням сучасних викликів.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Сучасні дослідники значною мірою зосереджують увагу на тому, як встановлені цілі та завдання впливають на зміст і результат. Переважна частина як зарубіжних, так і вітчизняних авторів останніх років розглядають мету освіти й виховання як стратегічний компонент політики, де система навчання пов'язана із соціально-економічними та культурними вимірами суспільства. У зарубіжному науковому дискурсі значну увагу приділено реалізації цілей сталого розвитку. Метою освітніх цілей є формування знань, умінь і цінностей, необхідних для сталого розвитку суспільства. Автори цієї концепції, такі, як: I. Сінгх (Singh I., 2025), Т. Ешгер (Oeschger T. P., Makarova E., Daniel E., Döring A. K., 2024), Ю. Лінь (Lin Y., Akshir Ab Kadir M., Kaur D., 2025), вважають мету освіти важливою частиною політики, а цінності її особливим стратегічним компонентом. Це виходить за межі формального навчання та охоплює соціальні й екологічні виміри.

У міжнародному аналітичному звіті, присвяченому огляду сучасних тенденцій формулювання мети та завдань у національних освітніх політиках країн-членів

ОЕСД (Україна є партнером організації), акцентовано на суттєвій трансформації цільових орієнтирів педагогічних систем. Зазначається, що вектор розвитку просвіти дедалі більше спрямовується на досягнення комплексних результатів, що охоплюють формування ключових компетентностей, забезпечення соціальної згуртованості, розвиток інклюзивного середовища та набуття життєвих навичок. Сучасні освітні політики виходять за межі традиційного трактування навчальної мети, зосереджуючись на цілісному розвитку особистості та її готовності до активної участі в суспільному житті (Галузеві звіти. Освітня галузь 2026. Перегляд тенденцій, аналізу, статистики, 2026).

Важливим орієнтиром у трансформації цільових засад сучасної освіти є Закон «Про успіх кожного учня» (Every Student Succeeds Act, ESSA), (Understanding the Every Student Succeeds Act A Parents' Guide to the Nation's Landmark Education Law, 2018), ухвалений у США в 2015 році, який закріплює людиноцентричну парадигму. У документі наголошено на забезпеченні рівного доступу до якісної навчальної підготовки та створенні умов для успіху всіх школярів, незалежно від соціальних можливостей.

У межах закону відбувається переосмислення традиційних педагогічних цілей: поряд із академічними результатами значущими визнають розвиток ключових компетентностей, соціально-емоційних навичок, критичного мислення та здатності до навчання впродовж життя. Цей нормативний документ також розширює відповідальність освітніх інституцій за формування безпечного, інклюзивного та підтримувального навчального середовища, що сприяє всебічному розвитку особистості школяра. Отже, Закон «Про успіх кожного учня» відображає сучасний підхід до формування мети освіти як комплексного процесу, спрямованого не лише на досягнення навчальних результатів, а й на забезпечення соціальної справедливості, залученості та підготовки випускників до активної участі в суспільному житті.

Українські науковці також працюють над осмисленням мети й завдань педагогічної діяльності. Так, дослідження І. О. Луценко з модифікації критеріїв SMART для формування орієнтирів навчальної стратегії засвідчує, що мета виступає як системоутворювальний чинник, що визначає зміст, форми та засоби організації просвіти (Луценко І. О., 2023).

Подібного погляду дотримується К. Ю. Істоміна в спробі дослідити сучасні тенденції, стратегічні орієнтири та провідні напрями розвитку галузі крізь призму курсу Європейського Союзу, основними з яких є формування сприятливого інклюзивного середовища та забезпечення права громадянина на якісну освіту та безперервний професійний розвиток (Істоміна К. Ю., 2023).

У вітчизняному науково-дослідному полі простежуємо ще один погляд на означену проблему: у сучасних педагогічних парадигмах формування цінностей є не другорядною справою, а стратегічним пріоритетом. Саме це закладає фундамент для розвитку гармонійної зрілої особистості, здатної швидко адаптуватися до суспільних змін. Низка авторів, зокрема О. Я. Денисюк, Н. В. Титаренко, В. В. Ткаченко, О. Дронь, розглядають роль учителя нової української школи як ключового агента реалізації освітньої політики, а ціннісна та компетентнісна спрямованість є прерогативою навчання й виховання (Денисюк О. Я., Титаренко Н. В., Ткаченко В. В., Дронь Т. О., 2024).

Подібних поглядів дотримуються також О. І. Локшина (Локшина О. І., 2022), (Локшина О. І., 2024), І. М. Забіяка (Забіяка І. М., 2024), В. С. Божинський (Божинський В. С., 2024), зауважуючи на тому, що педагогічна стратегія має бути узгоджена з європейськими стандартами, де цілі освіти охоплюватимуть не лише знання, а й формування ціннісних та соціальних компетентностей реципієнтів.

У цьому контексті важливим також є системне вивчення динаміки та стану потреб педагогів, оскільки саме від про-

фесійного розвитку й готовності вчителів до змін залежить ефективність реалізації нових підходів у навчанні й вихованні. Як наголошують науковці В. В. Стойкова й О. А. Кулешова, такі дослідження є важливою складовою сучасних освітніх систем і входять до переліку функцій установ, що опікуються підвищенням кваліфікації педагогічних працівників (Стойкова В. В., Кулешова О. А., 2023, с. 17).

Узагальнюючи різноманітні погляди дослідників, можемо констатувати, що в контексті сучасних викликів щодо мети й завдань навчально-виховної діяльності та управління нею, пріоритет зміщується з суто інформативного навчання на ціннісно-орієнтований підхід, де педагог є центральною фігурою та активним провідником змін, здатним забезпечити адаптацію нового покоління до динамічних суспільних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. Державна політика в галузі навчання й виховання охоплює визначення стратегічної мети, окреслення завдань та формулювання очікуваних результатів, досягнення яких забезпечує реалізацію поставлених цілей. У цьому контексті саме мета і завдання постають ключовими складниками освітньої політики держави, оскільки відображають бачення перспектив розвитку суспільства та визначають напрями впливу на формування особистості.

Початок вживання терміна «державна політика в галузі освіти» відносять до 60-х років ХХ століття, коли в країнах Європи, США, Японії та СРСР освіту почали розглядати як один із найважливіших чинників соціального прогресу та економічного розвитку, як галузь, що потребує підтримки з боку держави. Відтоді державні інституції почали цілеспрямовано формувати державну освітню політику (Державна освітня політика: сутність поняття, системність, історико-політичні аспекти, 2011, с. 21).

З огляду на це в рамках наукового аналізу доречним є звернення до цілей і завдань, що визначали освітню політику держави на різних етапах розвитку україн-

ського суспільства. Такий підхід дає змогу виявити домінуючі тенденції й пріоритети державного впливу на виховний процес та слугує основою для науково обґрунтованого прогнозування подальшого поступу.

Багатоманітність підходів до тлумачення категорій «мета» та «завдання» актуалізує потребу їх уточнення. Як визначено у словнику української мови: «Мета (ціль) – це те, до чого хтось прагне, чого хоче досягти». Означає стан у майбутньому, котрий можливо змінити відносно теперішнього та варто, бажано або необхідно досягнути. У такий спосіб вона є бажаною кінцевою точкою процесу, як правило дії людини (Словник української мови, 1972, т. 3, с. 744).

Поглиблює і розширює зазначене поняття група авторів словника-довідника із соціальної роботи у складі М. М. Букача, Н. В. Клименюк та В. В. Горлачука: «Мета – планований результат, ідеальне, уявне передбачення результату діяльності. Її зміст залежить від об'єктивних законів дійсності, реальних можливостей суб'єкта і засобів, що використовуються» (Букач М. М., Клименюк Н. В.; Горлачук В. В., 2015, с. 173). Намір діяльності також залежить від потреб особистості, мотивів, ціннісних орієнтацій та усвідомлення очікуваного результату роботи.

Із різноманітних тлумачень категорії «мета» видається доречним визначення С. У. Гончаренко: цей термін означає передбачення у свідомості результату, на здобуття якого спрямовано діяльність окремої людини, групи або всього суспільства, що подібна до логічної моделі, яка фіксує бажане, до чого людина прагне, що є для неї взірцем у певному виді діяльності, є активним чинником людської свідомості. Мета тісно пов'язана із засобами її досягнення, має виняткове значення для спрямування, організації людської діяльності, постановки конкретних завдань (Гончаренко С. У., 1987, с. 205). Усі зазначені складники вказують на потребу взяття до уваги мети як цілісної категорії, що відображає усвідомлену спрямованість діяльності та сподіва-

ний результат.

Спираючись на тлумачення мети як «випереджувального відображення дійсності», варто звернутися до її фахової педагогічної інтерпретації та конкретизації у площині виховання особистості. У цьому контексті, зокрема в підручнику «Педагогіка» В. В. Ягупова, акцент перенесено на результативність навчального процесу. Автор трансформує загальне поняття у прикладну категорію «мета виховання», визначаючи її як «наперед визначені результати формування, розвитку і постійного самовдосконалення особистості, яких прагнуть досягти в процесі виховання» (Ягупов В. В., 2002). Це не просто теоретичний орієнтир, а стратегічна основа для проектування всього педагогічного процесу, що передбачає певні управлінські рішення, обґрунтування змісту, форм і методів навчальної діяльності, а також осмислення нових підходів до виховної роботи в умовах суспільних трансформацій.

Наведене судження дає підстави резюмувати, що мета:

- заздалегідь спланований результат діяльності, досягнення якого залежить від політичних умов, соціально-економічного стану суспільства, реальних можливостей суб'єкта і засобів, що застосовуються;
- передбачає побудову певної моделі діяльності, яка відбиває прагнення суб'єкта до бажаних результатів;
- виконує спрямовувальну функцію в організації та регулюванні людської діяльності через комплекс процесуальних завдань, що дозволяє вносити певні корективи до процесу його завершення;
- потребує розбудови критеріального апарату для якісного аналізу стану запропонованої системи та комплексного оцінювання запланованого результату.

Досягнення поставленої мети відбувається через систему завдань, завдяки яким знаходять рішення щодо актуальних

стратегічних і тактичних проблем, що постають перед освітньою системою в політичних, економічних і соціокультурних умовах.

Аналіз цілей і завдань, що їх виконувала просвіта на теренах України в історичному аспекті, надає можливість побачити суттєві зміни в питанні ставлення державної системи як до навчання, так і безпосередньо до дитини як суб'єкта виховного процесу. Учні були учасниками ідеологізованої системи. У цьому контексті доцільно розглянути особливості формування мети на різних етапах історичного розвитку освіти.

Мета системи освіти в дореволюційний період. Як наголошують історики, у другій половині XIX ст. на теренах України активізуються освітні процеси. «Наприкінці XIX ст. кількість початкових шкіл у в Україні зросла у 12 разів (порівняно з серединою століття), однак вони не задовольняли потреби народу в початковій освіті. Рівень грамотності населення на цей час становив 15–20%. Якість навчання в народних школах була низькою. Найпримітивнішу освіту давали церковнопарафіяльні школи, які у 1900 р. становили 80% від усіх початкових навчальних осередків. Освіта в них обмежувалася читанням, початками арифметики та вивченням молитов». Крім того, що навчання було тісно пов'язано з релігійними інституціями, зокрема церквами та монастирями, доступ до неї обмежувався через високу плату за навчання, що негативно впливало на поширенні знань серед різних верств населення (Кудла М. В., 2018).

Можемо констатувати, що основними завданнями педагогічної системи в дореволюційний період на теренах України визначено триєдиний вектор: підготовка людей до життєдіяльності в межах наявного суспільного устрою, формування переважно релігійної свідомості та впровадження русифікаторської політики царизму.

Тобто освіта в царській Росії вже виконувала функцію соціального фільтра, який з одного боку (за наявності психофізіологічного здоров'я, певного соціального

статусу батьків та достатку в сім'ї) відкривав шлях до просування соціальними щаблями, а з іншого (при нестачі цих основ), перекривав будь-яку можливість для соціального зростання.

Ретроспективний аналіз цільових орієнтирів радянської виховної системи зумовив виокремлення кількох ключових етапів еволюції цієї проблематики порівняно з дореволюційною парадигмою. Така трансформація відображає перехід від релігійно-станової до ідеологічно спрямованої моделі формування особистості.

I етап – 1918–1930 рр. – можна характеризувати як етап експериментаторства й новаторства. Починаючи з 1918 р. з'являється низка документів, де висвітлюються основи, на яких базуватиметься майбутня освіта, а забезпечить цей процес педагогічна наука, покликана наповнювати відповідним змістом задекларовані гасла, як от: безплатність, обов'язковість, світськість, трудова спрямованість, спільне навчання, політехнізм, зв'язок із виробничою працею, колективізм, класовість і пролетарськість, зв'язок із життям. Більш системно оформлені й утілені ці гасла в «Положенні про єдину трудову школу РСФРР» (1918) та «Декларації про основні принципи єдиної трудової школи» (1918) – документах, які мають здебільшого декларативний характер, адже не було ані матеріальних, ані кадрових ресурсів, щоб утілити задеклароване в життя. Однак більшовики через свої освітні декларації поставили завдання цілковито змінити освіту, школу, виховання й почали здійснювати небачений в історії педагогічний переворот. Перед педагогами поставлено завдання глобального масштабу, що можна класифікувати як унікальне явище, як революцію в освіті й вихованні дітей та молоді (Липинський В. В., 2000, с. 6). Як зазначає один із сучасних авторів – В. В. Липинський, це були уявлення про закономірну зміну капіталізму безкласовим устроєм шляхом глибокої революційної трансформації з опорою на рух пролетаріату. Для теорії марксизму найважливішими були настанови на матеріалістичний аналіз, бачення світу в його системності й

діалектично суперечливій динаміці, класовий підхід... і примат економічного начала в розумінні суспільної еволюції» (Липинський В. В., 2000). *Осмислюючи наведені факти, ми схилиємося до думки, що ці ідеологічні вказівки не лишилися на папері, а стали фундаментом для розроблення специфічних методів впливу на особистість, а радянський період став етапом жорсткої інституалізації виховання.*

Після революції актуалізувалася потреба оновлення як змісту освіти, так і підходів до навчального процесу. Провідною ідеологемою доби стала масова «пролетаризація» населення та формування якісно нової культури робітничого класу. Відмова від попередніх культурних і освітніх традицій набула значного поширення й особливо виразно проявилася в тематиці літературних творів та різних мистецьких напрямів.

II етап – 1930–1960 – використання попередніх напрацювань, коли педагогіка «перехідного періоду» висунула завдання максимальної відповідності потребам суспільно-економічного життя, завдання перетворення суспільства, наближення школи до життя, яке стало плановим, індустріальним, виробничим. Звідси було висунуто ідеологічне гасло «відмирання школи», яка почала сприйматися занадто відокремленим закладом, відірваним від потреб у наявному на той час стані соціалістичного будівництва (Сухомлинська О. В., 2014, с. 12).

Аналізуючи особливості освітньої політики цього періоду, можна зробити висновок, що вона характеризувалася впровадженням обов'язкової освіти, що, з одного боку, мало явний позитив – ліквідація неписьменності та неграмотності, але з іншого – посилення ідеологічного державного контролю. Освітою послуговувались як інструментом для формування нового світогляду, водночас знищуючи низку наукових напрямів, як от: рефлексологія, психогігієна, психотехніка, педологія.

Крім того, з метою застосування більш впливових методів для політизації й ідеологізації дітей, у школах впроваджують піонерські та комсомольські організа-

ції, тобто формують додаткову ланку впливу – дитячий комуністичний рух, який із 20-х років почав діяти автономно. Це робили для підсилення політичного та ідеологічного виховання дітей і молоді. Партійне керівництво ставило завдання «перекрити кисень» для «поширення інакодумства», особливо серед молоді, тому не обійшли ідеологічною увагою не лише середні школи, а й роботу гуртків при будинках і палацах піонерів.

Важливим складником радянської виховної системи стає *атеїзм*, що вказує на відмінність і специфічність радянської освіти, «яка, задекларувавши світський характер, далеко перейшла межу світськості, поставивши знак рівності між матеріалізмом і атеїзмом, до того ж «радянський» матеріалізм став войовничим і агресивним» (Сухомлинська О. В., 2014, с. 14).

Акцентуючи на завданнях, які було поставлено перед освітньою системою на другому етапі її становлення, маємо констатувати:

по-перше, зроблено суттєве посилення політизації та ідеологізації дітей, виховання їх у дусі радянської винятковості, ненависти до всього буржуазного, на формування борця за соціалістичну батьківщину, за ідеали комунізму, пильності й непримиренності до ворогів, які оточують радянську людину звідусюди.

По-друге, бачимо невідповідність задекларованого світського характеру освіти та впровадження такого складника виховного процесу, як *атеїзм*, що вказує на відмінність і специфічність радянської освіти.

По-третє, було поставлено завдання щодо обмеження можливостей для «поширення інакодумства» серед молоді, навчально-виховний процес, література, кінофільми – все було спрямовано на уславлення радянського на протигагу «вмираючому західному».

Завдання III етапу комуністичного виховання (друга половина XX ст.) зорієнтовано на те, щоб виховати «радянську людину» з усіма її особливостями і якостями, і охоплювали сім основних напрямів вихов-

ного процесу: комуністичне, атеїстичне, ідейно-моральне, інтелектуальне, естетичне, трудове і фізичне виховання. Ключовим напрямом для радянської влади було комуністичне виховання, спрямоване на формування майбутнього «будівельника комунізму». І цей процес передбачав виконання цілого комплексу завдань: вироблення марксистсько-ленінського політичного світогляду у свідомості учнів, перетворення норм комуністичної моралі на особистісні переконання й правила поведінки, формування у свідомості людини розуміння високих комуністичних ідеалів. «Вирішальну роль у комуністичному вихованні відіграла ідеологічна робота КПРС, основою якої було творче застосування принципів і положень марксистсько-ленінізму» (Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2017).

Як бачимо, основне завдання спрямовано на формування майбутнього «будівельника комунізму», тобто йшлося насамперед про розбудову суспільства благоденства, а людина (дитина) у цьому процесі була витратним матеріалом. Наведена періодизація, на наш погляд, відповідає тим основним етапам розвитку освітньої системи, через які пройшла українська національна педагогічна думка в умовах Російської імперії та СРСР.

Українська освіта в незалежній Україні. 1991 року зі здобуттям незалежності в державній політиці України почалися зміни, зокрема й у галузі освіти: було наголошено, що держава «...ставить за мету розвиток навчально-виховної системи в інтересах формування гармонійно розвинутої, соціально активної, творчої особистості, а також як одного з чинників економічного й соціального прогресу суспільства» (Історія освіти України, 2025).

Досліджуючи зміст Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, В. Яблонський зазначав, що в основних завданнях стратегії до пріоритетних її напрямів віднесено серед іншого «розроблення нової й удосконалення чинної законодавчої та нормативно-право-

вої бази, оновлення цілей і змісту», до яких долучено завдання із «забезпечення економічних і соціальних гарантій отримання педагогічних послуг, створення ефективної системи національного виховання, підготовка молоді до трудової діяльності, забезпечення системного підвищення якості навчання, створення здоров'язбережувального шкільного середовища, удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів, забезпечення економічних і соціальних гарантій педагогічним і науково-педагогічним, бібліотечним та іншим працівникам системи освіти тощо. Аналогічні наведені в стратегії заклики стосуються сегментів дошкільної освіти, загальної середньої освіти, зокрема й освіти дітей з особливими потребами, а також позашкільної, професійно-технічної, вищої, післядипломної освіти (Яблонський В. А., 2025).

У праці «Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні» (ред. кол.: В. Г. Кремень, В. І. Луговий, А. М. Гуржій, О. Я. Савченко) зазначено, що модернізація освітньої діяльності передбачає розв'язання низки ключових проблем: формування дослідницько-інноваційної культури; диференційований підхід до сутності, здібностей і особливостей кожного вихованця – дитиноцентризм; активне впровадження принципів педагогіки партнерства; виховання в молоді України сучасної системи цінностей, почуття національної єдності і відповідальності у зв'язку із захистом незалежності і територіальної цілісності України (Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні, 2016).

До окреслених вище питань, що належить розв'язати у процесі впровадження нових програм, Р. Г. Щокін виокремлює ще одну з ключових проблем: «Важливим завданням, спрямованим на успішну реалізацію положень державної політики у галузі освіти, має стати гарантування достатнього та стабільного фінансування освітньої галузі» (Щокін Р. Г., 2018, с. 45).

Тобто цей період, від 1991 до 2018, можна розглядати як перехідний від радянської до національної школи, коли відбувалося напруження нових підходів та створення нового програмного забезпечення.

«Нова українська школа» (НУШ). Реформа шкільної освітньої системи стартувала у 2018/2019 навчальному році, коли за цим стандартом розпочали навчання першокласники по всій Україні. Новий Стандарт початкової освіти передбачав новітні підходи з акцентом на навчання дітей через діяльність, для того, щоб вони мали змогу набувати практичні навички та розвивати критичне мислення.

Основна мета нової української школи – створити інституцію, де буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Завдання НУШ – навчити дитину критично мислити, не боятись висловлювати власну думку та бути відповідальними громадянами (Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2017). Це означає, що школа перетворюється на простір самореалізації, де центр зміщується з пасивного засвоєння інформації на розвиток компетентностей, а вчитель не ретранслятор, а ментор, який стимулює здобувачів до самостійного пошуку та успішної життєдіяльності в майбутньому.

Як наголошувалось у концептуальних засадах НУШ – метою нової української школи є згуртування спільноти творчих людей, відповідальних громадян, активних і підприємливих, яка має забезпечити потужну державу і конкурентну економіку (Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи, 2017, с. 5). Щодо цілей освіти загалом, то автори спираються на Закон України «Про освіту», у якому наголошено: «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних

громадян, які здатні до свідомого вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору» (Закон України «Про освіту», 2017).

Важливо зазначити, що в концепції НУШ вже можна говорити про зміну сформованої на попередніх етапах історичного розвитку сталої тенденції – від повного спрямування освітньої політики безпосередньо на потреби держави на приділення більшої уваги саме дитині, того складника,

що є основою державотворення. На це вказують компетентності, які має здобути випускник нової української школи: «Цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення. Патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини. Інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя»(Яблонський В., 2012, с. 6).

Порівняльний аналіз цілей та завдань освітніх систем подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Цілі та завдання освітніх систем на теренах України

Історичні періоди та етапи	Мета освітньої системи	Завдання
Освітня система царської Росії		
До 1917 р.	виховання вірнопідданих царю та Російській імперії	<ul style="list-style-type: none"> – прославляння самодержцзя та державного устрою і формування смирення та підкорення; – формування релігійної свідомості; – підготовка кадрів для потреб державного та релігійного апаратів; – русифікація населення засобами освіти
Радянська система виховання (1918-1991)		
І етап 1918–1930 (пошуковий)	– використання освіти як засобу політичного, ідеологічного й атеїстичного впливу	<ul style="list-style-type: none"> – прагнення мінімізувати методи роботи старої школи; – пошук нових форм та методів виховного впливу на дитину; – просування постреволюційних гасел щодо світової пролетарської революції, пролетаризації мас, розвитку пролетарської культури, антирелігійної пропаганди; – просування гасел щодо розбудови нової освіти, в основі якої буде закладено принципи: безплатність, обов’язковість, світськість, трудова спрямованість, спільне навчання, політехнізм, зв’язок із виробничою працею, колективізм, класовість і пролетарськість, зв’язок із життям

<p>II етап 1930–1960</p>	<p>політизація та ідеологізація дітей</p>	<ul style="list-style-type: none"> – виховання в душі радянської винятковості, ненависти до всього буржуазного; – у школах впроваджують піонерські та комсомольські організації, посилюючи ідеологічний вплив через комуністичний рух; – активно впроваджується атеїстична робота в умовах навчального закладу; – виховання молодого покоління в душі відданості ідеалам марксизму-ленінізму
<p>III етап 1960–1991</p>	<p>виховання «радянської людини», майбутнього «будівельника комунізму»</p>	<ul style="list-style-type: none"> – вироблення марксистсько-ленінського політичного світогляду у свідомості учнів; – перетворення норм суспільної моралі на особистісні переконання й правила поведінки; – формування у свідомості людини розуміння «високих комуністичних ідеалів»; – нівелювання національно-етнічних особливостей
<p>Освіта в незалежній Україні</p>		
<p>I етап 1991–2017</p>	<p>формування гармонійно розвинutoї, соціально активної, творчої особистості як чинника економічного й соціального прогресу суспільства</p>	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення економічних і соціальних гарантій здобуття освіти; – створення ефективної системи національного виховання; – підготовка молоді до трудової діяльності; – забезпечення системного підвищення якості навчальних послуг; – створення здоров'язбережувального шкільного середовища
<p>II етап 2017–2029 «Нова українська школа» (НУШ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору 	<ul style="list-style-type: none"> – навчання критичного мислення, висловлювання власної думки, відповідальне громадянство; – формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей; – збагачення інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу; – створення школи, що даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті; – всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей

Джерело: авторський варіант

Результати, що систематизовано в таблиці, унаочнюють трансформацію цілей та завдань освіти, даючи змогу виявити ключові розбіжності в їх концептуальних засадах. Якщо в дорадянський період основною метою освіти було виховання вірнопідданих цареві та Російській імперії, у радянський період – виховання «радянської людини», майбутнього «будівельника комунізму», тобто людину розглядали як другорядний елемент у розбудові держави, то на етапі становлення незалежної української освіти бачимо, що мета освіти набула більшої спрямованості саме на дитину, її сформульовано як формування гармонійно розвинутої, соціально активної, творчої особистості як рушія економічного й соціального прогресу суспільства. Це суттєвий крок у бік гуманізації освітнього процесу, але водночас маємо констатувати, що навіть у незалежній Україні ще не вдалося повністю позбутися попередніх наративів.

Упровадження концепції державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» розраховано на період до 2029 року. Поділяємо думку, що визначений курс реформування системи освіти є перспективним і має продовжуватися та інтенсифікуватися. У цьому контексті варто наголосити, що в практичній діяльності українських учителів й у вітчизняній науці вже окреслюються певні тенденції.

Останніми роками в українському освітньому просторі дедалі активніше триває обговорення питання щодо акцентування на вихованні щасливої дитини. Результатом таких обговорень та дискусій є новий курс «Уроки щастя», який створено в рамках Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» (Усе про «Уроки щастя», 2024).

Висновки та перспективи дослідження. У процесі аналізу підходів до формулювання мети й завдань освітньої політики в різні історичні періоди та дослідження ключових тенденцій і пріоритетів державного впливу на розвиток дитини встановлено, що державний вплив еволю-

ціонував від імперської централізації та ідеологізації у XIX – на поч. XX ст. (орієнтація на формування лояльного підданого) та суворої комуністичної доктрини радянського періоду до демократизації та людиноцентризму в незалежній Україні. Ключовою тенденцією стало зміщення акценту з «державного замовлення» на задоволення індивідуальних потреб дитини та її права на рівний доступ до якісної освіти.

Аналіз мети навчально-виховної системи в історичній ретроспективі засвідчує її поступову трансформацію відповідно до суспільних запитів і домінантних цінностей. Від кінця XIX – початку XX століття пріоритетом було забезпечення базової грамотності та релігійно-морального виховання. У радянський період мета освіти визначалася ідеологічними установками та спрямовувалася на формування «нової людини». Сучасний етап характеризується орієнтацією на виховання всебічно розвиненої особистості, що концептуально закріплено в ідеях та положеннях Нової української школи, яка інтегрує національні цінності з сучасними європейськими освітніми підходами й визначає стратегічний вектор розвитку освіти в Україні.

Стратегічні орієнтири розвитку вітчизняної освіти в умовах сучасних викликів пов'язані з подальшим поглибленням реформи Нової української школи, що передбачає перехід від школи «знань» до школи «компетентностей» та утвердження педагогіки партнерства, основаної на рівноправній взаємодії, довірі й діалозі між усіма учасниками навчально-виховного процесу. Водночас розвиток освітньої галузі має бути орієнтовано на демократичне виховання, у межах якого дитина постає суб'єктом власної освітньої траєкторії, а освітнє середовище сприяє формуванню громадянської відповідальності, поваги до прав людини та здатності до конструктивної співпраці в умовах глобалізованого суспільства.

Викладене вище окреслює **перспективи** подальшого дослідження відновлювального навчання в умовах сучасних

викликів. Надалі увагу буде сфокусовано на подоланні освітніх втрат у поєднанні з формуванням ціннісних орієнтирів здобувачів освіти. Важливим також є осмислення ролі педагога у створенні підтримувального, партнерського, мотивувального освітнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Божинський В. С. Державне регулювання загальної середньої освіти в Україні як складова євроінтеграційного процесу / В. С. Божинський // Освітня аналітика України. – 2024. – № 6 (32). – С. 93–106.
2. Галузеві звіти. Освітня галузь 2026. Перегляд тенденцій, аналізу, статистики [Електронний ресурс] / ReportLinker. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу <https://lnk.ua/xVmBlddNv>
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1987. – 376 с.
4. Денисюк О. Я. Учитель НУШ та його роль у реалізації реформи шкільної освіти / О. Я. Денисюк, Н. В. Титаренко, В. В. Ткаченко, Т. О. Дронь // Освітня аналітика України. – 2024. – № 3 (29). – С. 49–63.
5. Державна освітня політика: сутність поняття, системність, історико-політичні аспекти [Електронний ресурс] / Журнал Верховної Ради «Віче». – 2011. – № 20 (305). – С. 21–23. Електрон. текст. дані. – Режим доступу : https://kno.rada.gov.ua/news/main_news/73364.html
6. Забіяка І. М. Становлення та реалізація освітньої політики Європейського Союзу / І. М. Забіяка // Академічні студії. Серія «педагогіка», 2024. – № 3. – С. 27–32. DOI:<https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.3.4>
7. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
8. Істоміна К. Тенденції розвитку вищої освіти: європейська перспектива / К. Істоміна // Comparative professional pedagogy, 13(1), 2023, 70–75. DOI: [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(1\)-9](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(1)-9)
9. Історія освіти України. Доба Великокняжої України-Русі [Електронний ресурс] / Електрон. текст. дані. – Режим доступу: https://www.kremvo.pp.ua/2015/09/blog-post_29.html
10. Кудла М. В. Типи початкових народних шкіл та управління ними за «положенням про початкові народні училища» 1864 р. [Електронний ресурс] / М. В. Кудла. – 2018. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://lnk.ua/mNBdA7WeG>
11. Липинський В. В. Становлення і розвиток нової системи освіти в УРСР у 20-х роках / В. В. Липинський. – Донецьк : Донецький держ. техн. ун-т, 2000. – 248 с.
12. Локшина О. І. Політика Європейського Союзу у галузі освіти і навчання: цілі, пріоритети, ініціативи / О. І. Локшина // Український педагогічний журнал. – № 4. – 2024. – С. 5–17. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-5-17>
13. Локшина О. І. Стратегія європейського співробітництва у галузі освіти і навчання у 2021–2030 рр. як євроінтеграційний орієнтир для української освіти / О. І. Локшина // Український педагогічний журнал. – № 4. – 2022. – С. 5–17. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17>
14. Луценко І. О. Формування мети, цілей, завдань освітньої діяльності закладу дошкільної освіти, оцінка їх якості: модифікація критеріїв SMART / І. О. Луценко // Освітній дискурс: збірник наукових праць. – № 43 (1–3). – 2023. – С. 73–84.
15. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні: моно-

графія / Нац. акад. пед. наук України ; [редкол.: В. Г. Кремень (голова), В. І. Луговий (заст. голови), О. М. Топузов (заст. голови)]; за заг. ред. В. Г. Кременя. – Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2021. – 384 с. (До 30-річчя незалежності України). DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua>

16. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / МОН України ; упоряд. : Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова [та ін.] ; за заг. ред. М. Грищенко. – Київ, 2016. – 34 с.

17. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»: [Електронний ресурс] // Постанова Кабінету Міністрів України № 988-р від 14.12.2016 р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>

18. Словник-довідник з соціальної роботи: навч. посіб./ Упор. М. М. Букач, Н. В. Клименюк; В. В. Горлачук за ред. М. М. Букача. – Миколаїв : Дизайн та поліграфія, 2015. – 383 с.

19. Словник української мови / [під ред. І. К. Білодід та ін.]. – К. : Наук. думка, 1972. Т. 3. – 744 с.

20. Стойкова В. В., Кулешова О. А. Тенденції розвитку освітніх потреб педагогів в умовах глобальних суспільних викликів та загроз / В. В. Стойкова, О. А. Кулешова // Вересень. – № 1 (96). – 2023. – С. 14–31. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen.1.2023.02>

21. Сухомлинська О. В. Радянська педагогіка як ідеологія: спроба історичної реконструкції / О. В. Сухомлинська // Історія педагогічної думки. – 2014. – № 1. – С. 4–24.

22. Усе про «Уроки щастя» [Електронний ресурс] // НУШ. Нова українська школа. – 2024. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://nus.org.ua/2024/07/24/use-prouroky-shhastya-zibraly-vidprovidi-na-populyarni-pytannya/>

23. Щокін Р. Г. Мета і цілі державної політики у галузі освіти: сучасний стан бачення проблеми / Р. Г. Щокін // Право.ua. – 2017. – № 3. – С. 41–46.

24. Яблонський В. А. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс] / В. А. Яблонський // Академія наук вищої школи України: Електрон. текст. дані. – Режим доступу : <https://anvsu.org.ua/jablonskij-v-a-pro-nac%d1%96onalnu-stra/>

25. Ягупов В. В. Мета та ідеал виховання / В. В. Ягупов // [Електронний ресурс] / Педагогіка : Навч. посібник. – К. : Либідь, 2002. – 560 с. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : https://eduknigi.com/ped_view.php?id=23

26. Lin Y., Akshir Ab Kadir M., Kaur D. Preschool Educators' Perceptions on Values Education. [Електронний ресурс] / Education Sciences/. – 2025. – № 15, 140. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу : DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci15020140>

27. Oeschger T. P., Makarova E., Daniel E., Döring A. K. Value-related educational goals of primary school teachers: a comparative study in two European countries [Електронний ресурс] / Frontiers in Psychology 21 November 2024 DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1458393>

28. Singh I. Educational Policy Analysis: Examining Recent Reforms and Their Impact [Електронний ресурс] // International Journal for Research Publication and Seminar. – Vol. 16. – Jan-Mar 2025. – pp. 510–513 DOI: <https://doi.org/10.36676/jrps.v16.i1.263>

29. Understanding the Every Student Succeeds Act A Parents' Guide to the Nation's Landmark Education Law (Розуміння Закону про успіх кожного учня. Посібник для батьків щодо знакового національного закону про освіту) [Електронний ресурс] / Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://www.ed.gov/sites/ed/files/policy/elsec/leg/essa/essa-flex.pdf>

**AIMS AND OBJECTIVES AS THE FOUNDATION OF EDUCATIONAL POLICY:
A HISTORICAL ANALYSIS OF STATE PRIORITIES IN VALUE-ORIENTED
CHILD EDUCATION****Bukach Mykola,***Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**nbukach@gmail.com***Klymeniuk Nataliia,***Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor**Mykolaiv In-Service Teachers Training Institute**4-a Admiralska Street, 54001, Mykolaiv, Ukraine**nataliia.klymeniuk@moippo.mk.ua*

The article provides a comprehensive historical analysis of the aims and objectives of educational policy as the conceptual foundation of state influence on child development. The authors examine regulatory legal documents, educational concepts, and scholarly works from various periods, reflecting the evolution of state priorities in education and upbringing. Key trends in the transformation of educational policy aims and objectives are systematized in relation to the socio-political context, enabling a deeper understanding of how state strategies adapt to new challenges, societal needs, and emerging educational paradigms.

Particular attention is given to recognizing the child as the central value-oriented benchmark of state educational strategy, emphasizing the child's pivotal role in shaping the educational process. The study identifies the novel logic of continuity and transformation in educational goals, tracing the impact of state decisions on the formation of a child's personality across historical stages. Dominant trends, value orientations, and mechanisms for implementing educational policy aimed at comprehensive personal development, social responsibility, civic engagement, and the capacity for self-improvement are analyzed.

The study demonstrates that the effectiveness of educational policy depends on the systematic integration of regulatory principles, pedagogical practices, and value-based strategies that form a coherent model of learning and upbringing. The results of this analytical research provide a robust foundation for forecasting future directions in educational policy, particularly regarding restorative learning, the formation of value orientations, and effective adaptation to contemporary social, cultural, and educational challenges.

Keywords: *aims and objectives of educational policy; New Ukrainian School (NUS); personal development; value-based education.*

REFERENCES

1. Bilodid, I. K. (1972). *Slovnnyk ukrainskoi movy* [Ukrainian Language Dictionary]. Vol. 3. Kyiv: Naukova dumka (ukr).
2. Bozhynskyi, V. S. (2024). Derzhavne rehuliuвання zahalnoi serednoi osvity v Ukraini yak skladova yevrointehratsiinoho protsesu [State regulation of general secondary education in Ukraine as a component of the European integration process]. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 6, 93–106 (ukr).
3. Bukach, M. M., Klymeniuk, N. V. & Horlachuk, V. V. (2015). *Slovnnyk-dovidnyk iz sotsialnoi roboty* [Dictionary-reference book on social work]. Red. M. M. Bukach. Mykolaiv: FOP Shvets V. D. (ukr).
4. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 14, 2016 № 988-p «On

approval of the Concept of realization of state policy in the sphere of reforming of general secondary education «New Ukrainian School» for the period up to 2029». Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (ukr).

5. Denysiuk, O. Ya. (2024). Uchytel NUSh ta yoho rol u realizatsii reformy shkilnoi osvity. Derzhavne rehuliuвання zahalnoi serednoi osvity v Ukraini yak skladova yevrointehratsiinoho protsesu [The NUS teacher and his role in the implementation of school education reform]. *Osvitnia analityka Ukrainy*, 3, 49–63 (ukr).

6. Derzhavna osvitnia polityka: sutnist poniattia, systemnist, istoriko-politychni aspekty. (2011). [Elektronnyi resurs]. [State educational policy: the essence of the concept, systematicity, historical and political aspects]. *Zhurnal Verkhovnoi Rady «Viche»*, 20 (305), 21–23. Retrieved from: https://kno.rada.gov.ua/news/main_news/73364.html (ukr).

7. Haluzevi zvyty. Osvitnia haluz 2026. Perehliad tendentsii, analizu, statystyky [Industry Reports. Education Industry 2026. Review of Trends, Analysis, Statistics]. Retrieved from: lnk.ua/xVmBlddNv (ukr).

8. Honcharenko, S. U. (1987). *Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk* [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid (ukr).

9. Hrynevych, L., Elkin, O., Kalashnikova, S. & Hryshchenko, M. (Red.). (2016). *Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly* [New Ukrainian School: Conceptual Framework for Secondary School Reform]. Kyiv, 34 (ukr).

10. Istomina, K. (2023). Tendentsii rozvytku vyshchoi osvity: yevropeiska perspektyva [Trends in the development of higher education: a European perspective]. *Somparative professional pedagogy*, 13(1), 2023, 70–75. DOI: [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(1\)-9](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(1)-9) (ukr).

11. Istoriiia osvity Ukrainy. Doba Velykokniazhoi Ukrainy-Rusi. [History of the Enlightenment of Ukraine. The Time of the Great Ukraine-Rus]. Retrieved from: https://www.kremvo.pp.ua/2015/09/blog-post_29.html (ukr).

12. Kremen, V. H., Luhovyi, V. I. & Topuzov, O. M. (2021). *Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini* [National report on the state and prospects of education development in Ukraine]. Kyiv: ONVI PRINT. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-2021-ua> (ukr).

13. Kudla, M. V. (2018). Typy pochatkovykh narodnykh shkil ta upravlinnia nymy za «polozhenniam pro pochatkovi narodni uchylshcha» 1864 r. [Types of primary public schools and their management according to the «Regulation on Primary Public Schools» of 1864]. Retrieved from: <https://lnk.ua/mNBdA7WeG> (ukr).

14. Law of Ukraine «On Education». *Zakonodavstvo Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (ukr).

15. Lin, Y., Akshir Ab Kadir, M., & Kaur, D. (2025). Preschool Educators' Perceptions on Values Education [Electronic resource]. *Education Sciences*, 15, 140. Retrieved from: DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci15020140> (eng).

16. Lokshyna, O. I. (2024). Polityka Yevropeiskoho Soiuzu u haluzi osvity i navchannia: tsili, priorityty, initsiatyvy [European Union policy in the field of education and training: goals, priorities, initiatives]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 4. 5–17. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-5-17> (ukr).

17. Lokshyna, O. I. (2022). Stratehiia yevropeiskoho spivrobotnytstva u haluzi osvity i navchannia u 2021–2030 rr. yak yevrointehratsiinyi oriientyr dlia ukrainskoi osvity [Strategy for European Cooperation in Education and Training 2021–2030 as a European Integration Guideline for Ukrainian Education]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 4. 5–17. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-4-5-17> (ukr).

18. Lutsenko, I. O. (2023). Formuvannya mety, tsilei, zavdan osvitnoi diialnosti zakladu

doshkilnoi osvity, otsinka yikh yakosti: modyfikatsiia kryteriiv SMART [Formation of goals, objectives, and tasks of educational activities of a preschool educational institution, assessment of their quality: modification of SMART criteria]. *Osvitnii dyskurs*, 43 (1–3), 73–84 (ukr).

19. Lypynskiy, V. V. (2000). *Stanovlennia i rozvytok novoi systemy osvity v URSS u 20-kh rokakh* [The formation and development of a new education system in the Ukrainian SSR in the 1920s]. Donetsk: Donetskyi derzh. tekhn. un-t (ukr).

20. Oeschger, T. P., Makarova, E., Daniel, E. & Döring, A. K. Value-related educational goals of primary school teachers: a comparative study in two European countries [Electronic resource]. *Frontiers in Psychology* 21 November 2024. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1458393> (eng).

21. Shchokin, R. H. (2017). Meta i tsili derzhavnoi polityky u haluzi osvity: suchasnyi stan bachennia problemy [The purpose and objectives of state policy in the field of education: the current state of the vision of the problem]. *Pravo.ua.*, 3, 41–46 (ukr).

22. Singh, I. Educational Policy Analysis: Examining Recent Reforms and Their Impact [Electronic resource]. *International Journal for Research Publication and Seminar – Vol. 16.* – Jan-Mar 2025. – pp. 510–513 DOI: <https://doi.org/10.36676/jrps.v16.i1.263> (eng).

23. Stoikova, V. V. & Kuleshova, O. A. (2023). Tendentsii rozvytku osvitnikh potreb pedahohiv v umovakh hlobalnykh suspilnykh vyklykiv ta zahroz [Trends in the development of educational needs of teachers in the context of global social challenges and threats]. *Veresen*, 1 (96), 14–31. DOI: <https://doi.org/10.54662/veresen> (ukr).

24. Sukhomlynska, O. V. (2014). Radianska pedahohika yak ideolohiia: sprobha istorychnoi rekonstruktsii [Soviet pedagogy as an ideology: an attempt at historical reconstruction]. *Istoriia pedahohichnoi dumky*, 1, 4–24 (ukr).

25. Understanding the Every Student Succeeds Act A Parents' Guide to the Nation's Landmark Education Law (Rozuminnia Zakonu pro uspikh kozhnoho uchnia. Posibnyk dlia batkiv shchodo znakovoho natsionalnogo zakonu pro osvitu) [Electronic resource]. Retrieved from: <https://www.ed.gov/sites/ed/files/policy/elsec/leg/essa/essa-flex.pdf> (eng).

26. Use pro «Uroky shchastia» [All about «Lessons of Happiness»]. NUSh. Nova ukrainska shkola. Retrieved from: <https://nus.org.ua/2024/07/24/use-pro-uroky-shhastya-zibraly-vidpovidi-na-populyarni-pytannya/> (ukr).

27. Yablonskyi, V. A. Pro Natsionalnu stratehiiu rozvytku osvity v Ukraini na 2012–2021 roky [About the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2012–2021]. *Akademiia nauk vyshchoi shkoly Ukrainy*. Retrieved from: <https://anvsu.org.ua/jablonskij-v-a-pro-nac%dl1%96onalnu-stra/> (ukr).

28. Yahupov, V. V. (2002). Meta ta ideal vykhovannia [The goal and ideal of education]. Kyiv: «Lybid». Retrieved from: http://eduknigi.com/ped_view.php?id=23 (ukr).

29. Zabiaka, I. M. (2024). Stanovlennia ta realizatsiia osvitnoi polityky Yevropeiskoho Soiuzu [Formation and implementation of the European Union's educational policy]. *Akademični studii. Seriiia «pedahohika»*, 3, 27–32. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2024.3.4> (ukr).

Стаття надійшла до редакції 14.02.2026

Прийнято до друку 25.03.2026